

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	7
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.4 ผลของการศึกษา	8
1.5 การนำเสนอ	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	11
2.1 การทบทวนวรรณกรรมในเรื่องทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่	12
2.1.1 พื้นที่ทางสังคม	12
2.1.2 พื้นที่และแบบแผนทางสังคม	13
2.1.3 พื้นที่ในสังคมชุมชนและพื้นที่ในสังคมสมัยใหม่	15
2.1.3.1 พื้นที่ในสังคมชุมชน	16
2.1.3.1.1 ระบบความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนทางสังคม	
และพื้นที่ในสังคมชุมชน	16
2.1.3.1.2 ช่วงเหือน พื้นที่กิจกรรมในสังคมชุมชน	19
2.1.3.1.3 คุณลักษณะของช่วงเหือน	23
2.1.3.2 พื้นที่ในสังคมสมัยใหม่	25
2.1.3.2.1 ระบบความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนทางสังคม	
และพื้นที่ในสังคมสมัยใหม่	25

2.1.3.2.2 ถนนแบ่งปัน พื้นที่กิจกรรมในสังคมสมัยใหม่	28
2.1.3.2.3 คุณลักษณะของถนนแบ่งปัน	30
2.2. การทบทวนวรรณกรรมในเรื่องวิธีการศึกษาพื้นที่	36
2.2.1 ทฤษฎีในการศึกษาพื้นที่	37
2.2.2 กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องพื้นที่ทางสังคม	42
2.2.2.1 กรอบแนวคิดที่เสนอคุณลักษณะที่ดีของพื้นที่	42
2.2.2.2 กรอบแนวคิดที่เสนองค์ประกอบของพื้นที่	44
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	48
3.1 การเลือกชุมชนบ้านเด่นในเป็นหมู่บ้านกรณีศึกษา	48
3.2 ลำดับขั้นตอนในการศึกษา	49
บทที่ 4 ผลของการศึกษา	63
4.1 ชุมชนหมู่บ้านกรณีศึกษา: ชุมชน บ้านเด่นใน	64
4.2 กลไกการครอบครองพื้นที่ของผู้คนในชุมชนบ้านเด่นใน	86
4.2.1 การจัดการทางสังคมด้วยระบบอาวุโส	88
4.2.2 การจัดการทางกายภาพ	91
การจัดการพื้นที่	93
ระยะจากพื้นที่กิจกรรมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเจ้าของพื้นที่	99
การเข้าถึง	104
4.3 พื้นที่สามประเภทในชุมชนบ้านเด่นใน	107
พื้นที่ส่วนตัว	108
พื้นที่ครอบครองร่วม	111
พื้นที่สาธารณะ	114
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลของการศึกษา และ ข้อเสนอแนะ	117
5.1 สรุปผลของการศึกษา	117
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	118
5.3 ข้อเสนอแนะ	119

บรรณานุกรม

123

ภาคผนวก ก. เอกสารในการวิเคราะห์ข้อมูล

126

ประวัติผู้เขียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตัวอย่างตารางในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
2	พื้นที่สามประเภท	107
3	กลไกพื้นที่ครอบครองร่วม	121

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า	
1.1	พื้นที่กิจกรรมทางสังคมที่มีอยู่มากมายในชุมชนหมู่บ้านในอดีต	2
1.2	การขาดแคลนพื้นที่กิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้านสมัยใหม่ ที่มีเพียงพื้นที่ถนนและพื้นที่บ้าน	3
1.3	ช่วงเอื้อนในชุมชนหมู่บ้านในอดีต	5
1.4	ช่วงเอื้อนในชุมชนบ้านเด่นใน	6
2.1	ช่วงเอื้อนในอดีต	20
2.2	ช่วงเอื้อนในปัจจุบัน	21
2.3	การเก็บกวาดช่วงเอื้อนในตอนเช้า ของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน	22
2.4	การใช้ช่วงเอื้อนเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมทางสังคมของผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน	23
2.5	การปรับเปลี่ยนรูปแบบถนนให้สอดคล้องกับกิจกรรมในละแวกนั้นๆ ของเมือง	29
2.6	ลักษณะทางกายภาพของถนนแบ่งปัน	32
2.7	ลักษณะทางกายภาพของถนนปลายตัน	33
2.8	เมื่อมีการปรับปรุงถนนให้เป็นถนนแบ่งปันพบ ว่าผู้คนออกมาใช้ถนนเป็นพื้นที่กิจกรรมทางสังคมมากขึ้น	35
2.9	การศึกษาพลาซ่าแห่งหนึ่งในอิตาลี โดยการใช้ Behavioral Mapping	40
2.10	การศึกษา The Environmental Quality of City Street : The Residents' Viewpoint	43
2.11	องค์ประกอบของสถานที่ของ Carmon, Heath, Oc & Tiesdell (2003)	44
2.12	การศึกษาสถานการณ์ทางสังคมและกิจกรรมที่เหมือนกัน	46
3.1	ชุมชนบ้านเด่นใน	49
3.2	แสดงวิธีและขั้นตอนการในการศึกษา	51
3.3	พื้นที่ในชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่นใน ซึ่งประกอบไปด้วยช่วงเอื้อน และ ถนน	53
3.4	การศึกษาช่วงเอื้อนของครอบครัวเครือญาติ	55
3.5	แสดงภาพสเกตช์ที่ใช้ในการศึกษา (ซ้าย) และ ภาพถ่าย (ขวา)	56
3.6	ภาพตารางความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม กายภาพ และ ความหมายของพื้นที่	59
3.7	การแสดงผลข้อมูลสามส่วนในภาพผังพื้นที่เดียวกัน	61
3.8	การสังเคราะห์ข้อมูล	61

4.1	ชุมชนหมู่บ้าน บ้านเด่น	64
4.2	ปัจจุบัน การกั้นรั้วเพื่อแสดงขอบเขตที่ดินของตนเอง	67
4.3	การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพโดยการกั้นรั้วระหว่างช่วงเฮือนทำให้ไม่สามารถใช้ช่วงเฮือนในการสัญจรไปมาได้ดังเช่นในอดีต	69
4.4	ช่วงเฮือนเดี่ยว	71
4.5	กลุ่มช่วงเฮือน	72
4.6	กลุ่มช่วงเฮือนปิด	73
4.7	กลุ่มช่วงเฮือนเปิด	74
4.8	ครอบครัวและเครือญาติของน้ำตันที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน	75
4.9	ผังกลุ่มเฮือนที่ปลูกอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัวเครือญาติ	76
4.10	บรรยากาศในช่วงย่ำจี	77
4.11	ช่วงย่ำจี	78
4.12	ช่วงเฮือนน้ำตัน	79
4.13	ช่วงน้ำตันที่มีการปิดล้อมบังสายตา	80
4.14	ช่วงบ้านต้นไม้ (ซ้าย) และ ช่วงบ้านอาแอ็ด (ขวา)	81
4.15	ผังช่วงต้นไม้และช่วงอาแอ็ด	82
4.16	สะพานหน้าบ้านที่ผู้คนมักออกมาทำกิจกรรม	84
4.17	องค์ประกอบของสถานที่	86
4.18	กลไกของพื้นที่ในชุมชนบ้านเด่นใน	87
4.19	การแสดงท่าทีการแสดงออกที่แตกต่างของผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่มีความอาวุโสต่างกัน	89
4.20	การจัดการทางกายภาพเพื่อกำหนดให้เกิดพื้นที่สามประเภท	92
4.21	การตีความโดยองค์ประกอบทางกายภาพและเปรียบเทียบตัวตนโดยองค์ประกอบทางสังคม	93
4.22	การจัดการพื้นที่หลายระดับ ในหนึ่งช่วงเฮือน โดยความเข้มที่แตกต่างกันหมายถึงการจัดการพื้นที่ซึ่งแตกต่างกัน	94
4.23	แสดงการจัดการพื้นที่อย่างถาวรโดยการสร้างสิ่งปลูกสร้างเข้าไปทับ ทำให้ตำแหน่งและขอบเขตของกายภาพชัดเจน	95
4.24	แสดงการจัดการพื้นที่อย่างชั่วคราวโดยการนำสิ่งของต่างๆไปตั้งไว้ในช่วงเฮือน ทำให้ตำแหน่งและ ขอบเขตของพื้นที่ไม่ชัดเจน	96

4.25	แสดงการไม่จัดพื้นที่ที่มีเพียงแต่การดูแลรักษา และ ปรับสภาพเพียงเล็กน้อย	97
4.26	แสดงการจัดพื้นที่แบบชั่วคราวบนที่พื้นที่สะพาน	97
4.27	เกิดกิจกรรมขึ้นที่สะพานหน้าบ้าน	
4.28	อำนาจในการครอบครองและควบคุมพื้นที่ที่จะค่อยๆลดลง เมื่อห่างจากจุดอ้างอิง ความเป็นเจ้าของพื้นที่	98
4.29	อำนาจในการครอบครองและควบคุมพื้นที่ที่จะหายไปทันทีเมื่อมีสิ่งกีดขวางเช่น ผนังมาแบ่งพื้นที่ออกจากกัน	99
4.30	แสดงพื้นที่ห่างไกลการเห็นของผู้ใหญ่	100
4.31	แสดงพื้นที่ปิด	101
4.32	แสดงพื้นที่ใกล้จุดอ้างอิงความเป็นเจ้าของมาก	102
4.33	แสดงพื้นที่ใกล้จุดอ้างอิงความเป็นเจ้าของปานกลาง	102
4.34	แสดงพื้นที่ใกล้จุดอ้างอิงความเป็นเจ้าของ	103
4.35	แสดงพื้นที่ปิด	104
4.36	แสดงพื้นที่กึ่งเปิด โดยการสร้างขอบเขตของพื้นที่แต่ไม่เคร่งครัดนัก	105
4.37	แสดงพื้นที่เปิด	106
4.38	พื้นที่ส่วนตัว	108
4.39	แสดงผู้คนจะมีการถอยเว้นระยะออกจากพื้นที่ส่วนตัว เมื่อทำการทักทาย เจ้าของพื้นที่	109
4.40	ระเบียบบ้านชั้นบน ซึ่งเครือญาติจะสามารถเข้าไปทำกิจกรรมได้เมื่อได้รับเชิญจาก เจ้าของพื้นที่เท่านั้น	110
4.41	พื้นที่ครอบครองร่วม แต่ละพื้นที่ก็จะที่รวมกลุ่มของคนต่างอายุกัน	111
4.42	การจัดพื้นที่อย่างชั่วคราว	112
4.43	ระยะของพื้นที่กิจกรรมถึงสิ่งอ้างอิงความเป็นเจ้าของในระยะปานกลาง	113
4.44	พื้นที่สาธารณะ	115
5.1	หมู่บ้านในปัจจุบันที่มีเฉพาะพื้นที่ส่วนตัว (บ้าน) และ พื้นที่สาธารณะ (ถนน)	120